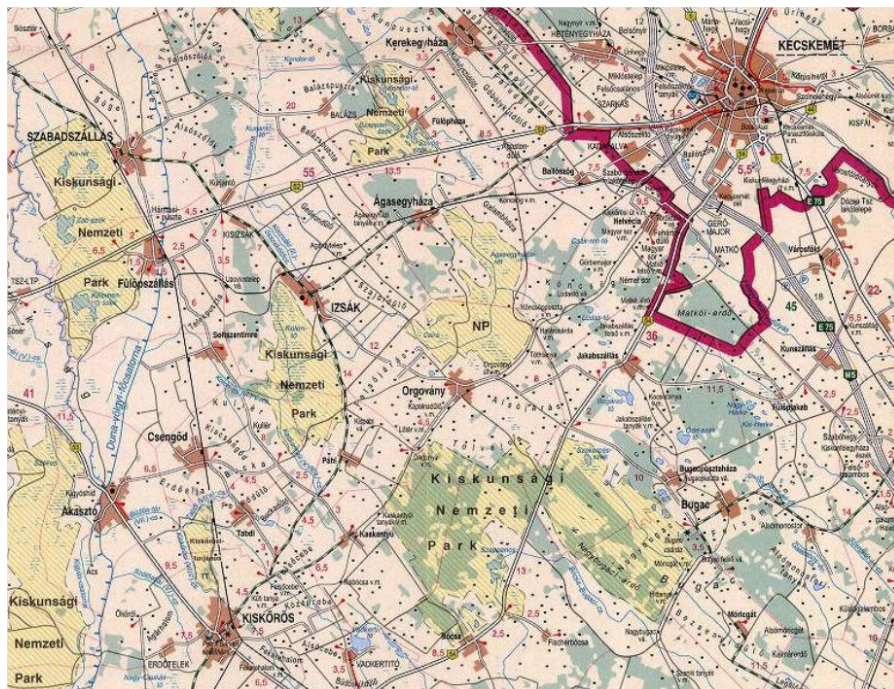

I.2. A MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

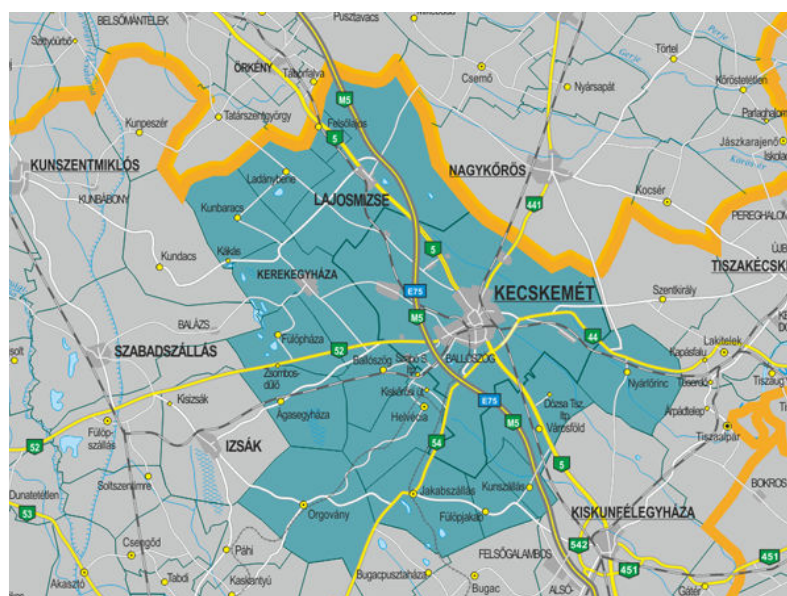
1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

Orgovány nagyközség a Dél-Alföldi régióban, Bács-Kiskun megye északi felén, Kecskeméttől 29 km-re délnyugatra található. Területe 99,14 km², ezzel a megye ötödik legnagyobb területű települése. Szomszédos települések: kelet felől Helvécia és Jakabszállás, délről Bugacpusztaháza és Kaskantyú, nyugatról Páhi és Izsák, északról pedig Ágasegyháza. Közülük csak Izsák rendelkezik városi ranggal.

Orgovány Kecskeméti járáshoz tartozik. Elhelyezkedése a járáson belül periférikus. Közvetlen főúti kapcsolattal nem rendelkezik. Megközelítése Jakabszállás és Izsák felől egy-egy mellékúton lehetséges. A nagyközséget érintő Kecskemét-Kiskőrös keskenynyomtávú vasút 2009 óta nem üzemel.

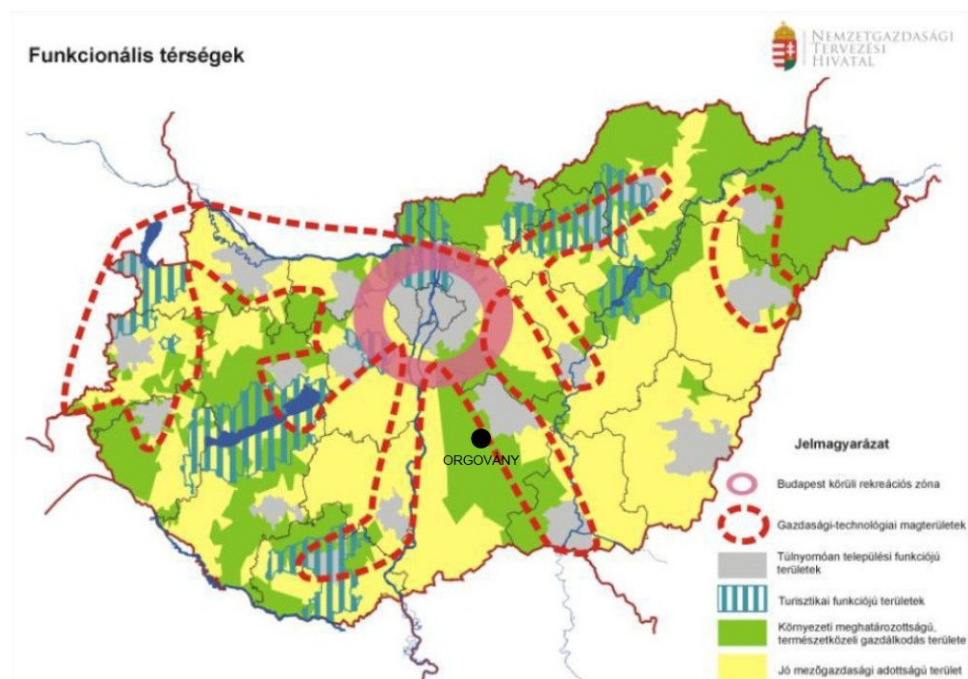
1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Kon koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

Az OTFK Magyarországon a legmagasabb szintű és jelentőségű fejlesztési dokumentum, amely összefoglalja a hazai fejlesztési célokat és igényeket, illetve meghatározza azok területi dimenzióit, ami a 2014–20-as európai uniós tervezési és költségvetési időszakra készülő tervdokumentumok megalapozását is szolgálja.

OFTK Térszerkezeti jövőképe

A térszerkezeti jövőképben kirajzolódnak azok a funkcionális térségek, melyek arculatában meghatározó – vagy a jövőben szándékoltnak azzá válik – egy-egy nemzeti szinten is jelentős gazdasági, társadalmi vagy környezeti feladat ellátása. Az adott térség elsősorban e feladatellátással kapcsolódik a nemzeti szintű társadalmi és területi munkamegosztásba. A funkciók kívánt térségi és településhálózati szintű kiosztását szemlélteti az alábbi térkép.

Orgovány a „környezeti meghatározottságú természetközeli gazdálkodás területén” helyezkedik el, de közvetlen határos a Kecskemét környéki túlnyomóan „települési funkciójú területekkel”, valamint a Budapest-Szeged tengelyhez kötődő „gazdasági-technológiai magterületek” hatóköre is érinti.

Az OTFK Bács-Kiskun megyére a következő fejlesztési irányokat határozta meg:

- A megye rendkívül gyenge népességmegtartó képességének javítása az életkörülmények és életkilátások javításával, komplex térségi programok révén.
- A klímaváltozás elleni komplex homokhátsági program végrehajtása.
- Komplex gazdaságfejlesztés alkalmazása, különös tekintettel a versenyképes korszerű vertikumú mező- és élelmiszergazdaságra, vállalkozói övezetekre, valamint tudásalapú termelő és szolgáltató ágazatok befogadására.
- Minőségi környezet kialakítása, fenntartható települési infrastruktúra fejlesztése, az energiafelhasználás racionalizálása.

- A lovas-, gyógy-, rekreációs-, gasztronómiai-, vallási és történelmi hagyományőrzésen alapuló turizmus kiemelt fejlesztése.
- A humán erőforrás és a közösségfejlesztés foglalkoztatási programok, hagyományőrzés, az oktatás fejlesztése által. A felsőoktatási és szakképzési bázisok kiemelt fejlesztése.
- A térségi kohézió megteremtése a megye európai gazdasági és társadalmi térbe való szorosabb integrációjával, valamint a megyén belüli és a határon átnyúló közlekedési kapcsolatok fejlesztésével.
- A határon átnyúló gazdasági és társadalmi együttműködések erősítése déli szomszédok irányába.
- A Duna-stratégia megvalósításában való aktív közreműködés.
- Integrált terület- és vidékfejlesztési intézményrendszer felülvizsgálata.
- Kecskemét legyen környezetileg, társadalmilag és gazdaságilag kiegyensúlyozott, fenntartható város, olyan minőségi települési háttér kialakításával, amely egyszerre képes előrelépést mutatni a magas szintű vállalkezési-, szolgáltatási- és infrastrukturális környezet kialakítása, a helyi társadalom képzettsége, az épített- és természeti környezet védelme, valamint a kulturális miliő formálása terén.

Bács-Kiskun megyei Területfejlesztési Koncepció

A dokumentum alapján a megye jövőképe:

Bács-Kiskun megyét 2030-ban társadalmi-gazdasági stabilitás jellemzi, hagyományos értékein alapuló - XXI. századi kihívásokra adott - innovatív válaszokkal.

A népesség és a vállalkozások mobilitása a megye térkapcsolatainak köszönhetően élénk, ez gazdasági és kulturális értelemben pezsgő, sokszínű, vonzó környezetet teremt.

A KKV szektor a válságot követő több mint másfél évtized során a krízisben szerzett alkalmazkodóképessége, hatékonyságnövekedése és megújulási képessége révén jelentős részt vállal a bővülő foglalkoztatásban.

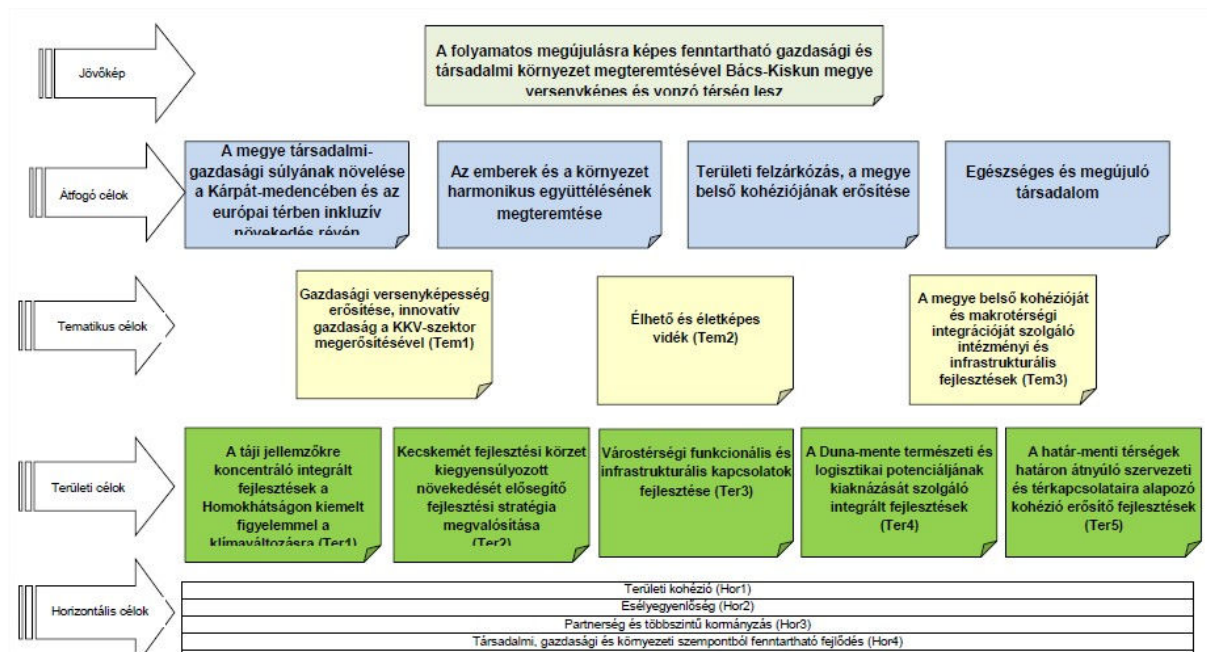
A környezeti problémákra adott válaszoknak köszönhetően a Homokhátság gazdasági leszakadása megáll, az elvándorlás csökken, a táj sajátos arculata turisztikai, környezetvédelmi és letelepedési szempontból is vonzó lehetőségeket kínál.

A vidéket lefedik a kiváló minőségű mezőgazdasági termékeket feldolgozó élelmiszeripari üzemek, a vidéki lakosság kreativitásának és az élethosszig tartó tanuláshoz köszönhetően a vállalkozói szféra a termelés és szolgáltatás terén is folytonosan képes megújulni. A vidéki gazdaság és infrastruktúra fejlődése fenntartható, nem jár környezetszennyezéssel, az építési beruházások a táj arculatához illeszkedően valósulnak meg

A megye települései megfizethető és minőségi életfeltételeket biztosítanak, energiateljesítményükben folyamatosan növekszik a megújuló energia aránya.

A megye fejlesztő és infrastrukturális hálózatai a nemzetközi térbe történő integrációt és a fejlesztési erőforrások kihasználásának maximalizálását eredményesen szolgálják.

A megye fejlesztésének célrendszere

A Konceptió által meghatározott tematikus és területi célok közül különösen az alábbiak relevánsak Orgovány tekintetében:

Élhető és életképes vidék

Prioritások

1. Az országon belül legnagyobb arányban felelhető tanyás térségek fenntartható társadalmi-gazdasági fejlesztése a tanyák sokféleségének figyelembe vételével (gazdasági funkció, lakófunkció, rekreációs funkció)
2. Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal
3. A természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése

A táji jellemzőkre koncentrált integrált fejlesztések a Homokhátságon kiemelt figyelemmel a klímaváltozásra

Prioritások:

1. Energetikai beruházások, energiafelhasználás racionalizálása és az ezt szolgáló beruházások az intézményi, lakossági és vállalkozói szférában
2. Vízügyi beruházások az intézményi, lakossági és vállalkozói szférában, vízmegtartást megvalósító vízgazdálkodás
3. A Homokhátság problémáinak érintettjei közötti együttműködések ösztönzése
4. Szemléletformáló akciók támogatása
5. Kutatás-fejlesztés- innováció támogatása a Homokhátságon
6. Alternatív, fenntartható, környezettudatos gazdálkodási formák és termékportfóliók fejlesztése

Városterületi funkcionális és infrastrukturális kapcsolatok fejlesztése a népességmegtartó-képesség javítása érdekében

Prioritások:

1. Városterületi integrált és komplex programok kidolgozása és megvalósítása

2. Esélyteremtés: a nevelés-oktatás módszertanának, személyi és infrastrukturális feltételeinek, valamint hozzáféréseinek javításával és a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi-gazdasági integrációjával
3. A sokoldalú szolgáltató-és intézményrendszerre épülő kitörési pontokra alapuló fejlesztések (design, egészségipar, rekreáció, interaktív élményközpontok stb.)

1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

Orgovány 2007. évben jóváhagyott településrendezési terve és helyi építési szabályzata 2006-ban készült, az akkor hatályos területrendezési tervnek megfelelően.

A hatályos területrendezési terv az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) volt. Jóváhagyott megyei terv a településrendezési terv készítésekor nem állt rendelkezésre.

A 2012. évi módosítás alkalmával az önkormányzati döntésből következő módosításokon túl az akkor már hatályos Bács-Kiskun Megyei Területrendezési Tervi megfelelés szerinti módosításokra is sor került. Ekkor a területrendezési tervnek megfelelően a kerékpárutakkal és a belvíztározóval való kiegészítés a területfelhasználásba belekerült. Továbbá aktualizálásra kerültek a megyei övezetekkel összefüggésben a természetvédelmi lehatárolások is.

A településrendezési eszközök felülvizsgálatánál a hatályos OTrT és a hatályos megyei területrendezési tervi megfelelést kell biztosítani. Amennyiben a kettő között különbség mutatkozik a magasabb szintű OTrT megfelelés biztosítandó.

1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

Településszerkezeti terv

Leírás (30/2007.(III.29.) Kt. sz. határozattal jóváhagyott)

74/2012.(X.25.) Kt. sz. határozat

21/2017.(III.29.) sz. KT. határozat

Tervek

Településszerkezeti terv	m=1:16 000	T-1
--------------------------	------------	-----

Belterület szerkezeti terve	m=1: 4 000	T-2
-----------------------------	------------	-----

Helyi építési szabályzat

7/2007.(III.30.) önkormányzati rendelet módosításaival egységes szerkezetben (HÉSZ)

Szabályozási tervek (HÉSZ mellékletei)

Igazgatási terület szabályozási terve	m=1: 16 000	SZ-1
---------------------------------------	-------------	------

Belterület szabályozási terve	m=1: 2 000	SZ-2a,b
-------------------------------	------------	---------

0160/62 hrsz-ú térség szabályozási terve	m=1: 4 000	SZ-3
--	------------	------

0245/45 hrsz-ú térség szabályozási terve	m=1: 4 000	SZ-4
--	------------	------

HÉSZ függelékei

1. Övezeti összesítő

2. Övezetek beépítési mintái

3. -

4. Régészeti lelőhelyek

A hatályos településszerkezeti terv megvalósult elemek

A területhasználatban releváns mértékű változások nem történtek az elmúlt években. Külterületen a mezőgazdasági és erdőterületek aránya az erdők javára módosult.

A lakásépítések visszafogott üteme miatt a belterület déli kiterjedéseként tervezett lakóterületi tömbök beépítésre nem került sor. Az építési szabályozás a folyamatos átépítéseket lehetővé tette. A tervezett külterületi beruházások érdekében a településszerkezeti terv módosítására került sor.

1.7. A település társadalma

Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Orgovány lakónépességének száma 2016 év végén 3416 fő. Ezzel a megye 97 nem városi rangú települése közül a hatodik legnépesebb település.

A település lakossága 1960-ban érte el a legmagasabb számot (4416 fő). Ezt követően folyamatos népességfogyás jellemezte a települést. 2011-re a lakosságszám 3318 főre csökkent. Az utóbbi években azonban a település demográfiai tendenciája nem követi az országos trendeket. Míg országos viszonylatban tovább csökken a lakosságszám, Orgovány tekintetében lassú növekedés tapasztalható. Ez elsősorban a vándorlási nyereségnek köszönhető.

A népesség korösszetételét tekintve, az országos és megyei trendekhez hasonlóan, Orgoványt is az elöregedés jellemzi. A 60 éven felüliek aránya 2011-ben 25,1 % volt, ami valamivel magasabb a megyei átlagnál. A 15 év alatti lakosság 16,4 %-os részaránya viszont megyei összehasonlításban kedvezőnek tekinthető, több mint 2 százalékponttal haladja meg a megyei átlagot és a városi jogállású települések értékeit is felülmúlja.

Az iskolai végzettség tekintetében mind a felsőfokú, mind a középfokú végzettséggel rendelkezők aránya alacsonyabb nemcsak a megyei átlagnál, hanem a megyei községi jogállású településeinek arányánál is. Szakmai oklevéllel rendelkezők aránya 20,3 %, érettségivel rendelkezők aránya 15,3 %, felsőfokú diplomával rendelkezők aránya 5,5 %.

A népesség gazdasági aktivitását – a megyei adatokhoz képest – a foglalkoztatottak és eltartottak magasabb, a munkanélküliek és inaktívak alacsonyabb aránya jellemzi, ami kedvező ténynek tekinthető.

A nemzetiségi összetételt tekintve 98 %-ban magyar anyanyelvű a lakosság. A roma lakosság néhány családra korlátozódik. A nemzetiségeket a román anyanyelvűek, valamint néhány cigány és német család képviseli.

Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Az utóbbi években a nyári mezőgazdasági munkák során jelentős számú külföldi idénymunkás jelenik meg Orgoványon. Gyakran családostól tartózkodnak a településen. Egy-egy falubeli házat kibérelve nemritkán 3-4 család él egy fedél alatt. A településen megszokottól eltérő kulturális beállítottságuk miatt időnként konfliktusba kerülnek helyi lakosokkal (pl. hangoskodás, szemetelés).

Az állandó lakosok körében nincsenek jelentősebb szociális feszültségek és társadalmi konfliktusok. A településen belül a korábbi KSH adatszolgáltatás alapján nem jellemző a térbeli kirekesztés, a szegregáció jelenléte, nem található olyan terület, mely a szegregációs mutató alapján megfelelné a szegregátum feltételeinek.

Települési identitást erősítő tényezők

A településen élők identitásának erősítésében kiemelt szerepe van elsősorban a közösségteremtő, a közösségi élményeket nyújtó rendezvényeknek, az összetartozást elősegítő civil szervezeteknek, baráti köröknek, sportegyesületeknek.

1.8. A település humán infrastruktúrája

Humán közszolgáltatások

A településen az alap humán közszolgáltatások jó színvonalon biztosítottak:

- Polgármesteri Hivatal
- Napközi Otthonos Óvoda és Bölcsőde
- Általános Iskola
- Művelődési Ház és Könyvtár
- Egészségház (ahol 2-2 háziorvosi, illetve védőnői körzet és vérvételi hely működik)
- Fogorvosi szolgálat (1 fő orvos)
- Gyógyszertár
- Idősek Napközi Otthona
- Családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat
- Házi segítségnyújtó szolgálat

Esélyegyenlőség biztosítása

Orgovány Nagyközség Önkormányzata által jóváhagyott a helyi esélyegyenlőségi program szerint az esélyegyenlőség biztosított.

1.9. A település gazdasága

Orgovány nagyközségnek nem rendelkezik jelentős gazdasági súllyal, a településen nincsenek nagyfoglalkoztató vállalkozások, melyek felszívják a munkaerőt, ugyanakkor számos egyéni vállalkozó és mikro vállalkozás tevékenykedik. A településen 84 regisztrált gazdasági társaság működik. Közülük a legnagyobb foglalkoztató a 73 főnek munkát adó Biliczki Cipőipari Kft.

A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

A településen változatos profilú vállalkozások működnek. A legnagyobb árbevétellel rendelkező társaságok a járműjavítás, a közúti árufuvarozás, a gépjármű-kereskedelem és a vegyes cikk kereskedelem területén működnek. Az élelmiszeripar a sörgyártás és a borászat, a könnyűipar a cipőüzem képviseli. A mezőgazdasági növénytermesztésben a gabonafélék és a szőlő mellett a bodza és spárga termesztés részaránya jelentős. A határban 1600 ha szőlő és 300 ha bodzaültetvény található. Az állattenyésztést tehenészetek jellemzik. A gyenge minőségű földterületek miatt az elmúlt időszakban növekedett az új erdősítések száma (akác, nyár).

A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

A gazdasági társaságok közül a jelentősebb vagyonnal és bevétellel rendelkező cégek folyamatosan igyekeznek fejleszteni, korszerűsíteni a termelésüket (gépek, eszközök beszerzése, telephely korszerűsítése stb.). A versenyképesség megtartásához és a piacon maradáshoz mindez nélkülözhetetlen.

A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége stb.)

Bár Orgovány közlekedési helyzete kevésbé frekventált, elérhető közelségben van Kecskemét (29 km) és az M5-ös autópálya (22 km).

A helyi munkaerő képzettségi szintje elmarad a kívánatostól. Elsősorban a középkorú, idősebb munkavállalók között magas az általános iskolai végzettségű, szakképesítéssel nem rendelkezők aránya.

1.10. Az önkormányzat gazdálkodása

Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Az Önkormányzat vagyona a 2014. évi zárómérleg alapján 1.609.000 ezer forint.

2010-2014 évi ciklusban az Önkormányzat fizetőképessége fenntartását a fejlesztési célú pénzmaradványa tette lehetővé, ennek köszönhetően a működési költségvetés egyik évben sem nem volt forráshiányos.

Az önkormányzat ingatlan vagyonának értéke az elmúlt években folyamatosan nőtt, ami a sikeres pályázatokkal megvalósított felújítások, beruházások eredménye.

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége elsősorban a kötelezően ellátandó feladatokra, műszaki infrastrukturális fejlesztésekre irányul. Külön intézményrendszer nem áll rendelkezésre, a polgármesteri hivatal dolgozói látják el a felmerülő feladatokat, szükség esetén külső szakemberek bevonásával.

A nagyközség különböző pályázati források bevonásával végez fejlesztési tevékenységeket. Az utóbbi években jelentős pályázati forrást sikerült beruházásokra fordítani az önkormányzati intézmények korszerűsítésére, napelemes rendszer építésére, csapadékvíz elvezetés fejlesztése, közlekedés- és közbiztonsági beruházásokra stb.

Az utóbbi időszakban megvalósult fejlesztési projektek:

- Orgoványi Általános Iskola energetikai korszerűsítése
- Fotovoltaikus rendszerek kialakítása
- Közlekedésbiztonsági fejlesztések
- Csapadékvíz elvezető rendszer fejlesztése
- Tűzoltó szertár felújítása
- Integrált Községi Szolgáltató Tér
- Piac felújítás, kiszolgáló létesítmények
- Idősek Napközi Otthona felújítás
- Térfigyelő kamerarendszer
- Megújuló energia, napelemes kiserőmű
- Polgármesteri Hivatal belső felújítása

Gazdaságfejlesztési tevékenység

A település önkormányzata gazdaságfejlesztési tevékenységként a településrendezési eszközök helyi igényekhez igazításán túl a helyi adópolitikával és a hatékony ügyintézésben tud közreműködni. A helyi iparüzési adó mértéke jelenleg 1,4 %.

Foglalkoztatáspolitikai

A településen közfoglalkoztatás keretei között tud időszakosan munkát biztosítani az önkormányzat.

Intézményfenntartás

Az intézmények fenntartásával kapcsolatos működési kiadások meghaladják a központi költségvetésből származó bevételeket, így jelentős teher hárul az önkormányzatra.

Az intézmények fenntartói:

- Orgovány Önkormányzati Hivatal (önkormányzati és államigazgatási ügyek) – települési önkormányzat
- Napközi Otthonos Óvoda és Bölcsőde – települési önkormányzat
- Általános iskola – települési önkormányzat (2013. évben hozott képviselő-testületi döntés értelmében, a szakmai irányítás a Klebersberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) tartozik)
- Művelődési Ház és Könyvtár – települési önkormányzat
- Egészségház (Háziorvosi rendelő, Fogorvosi alapellátás, Védőnői szolgálat) – települési önkormányzat és vállalkozási formában
- Gyógyszertár – vállalkozási formában
- Idősek Napközi Otthona – települési önkormányzat a Helvécia és Mikrotérsege Szociális és Gyermekjóléti Feladatellátó Társulás keretében
- Családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat – települési önkormányzat a Helvécia és Mikrotérsege Szociális és Gyermekjóléti Feladatellátó Társulás keretében
- Házi segítségnyújtó szolgálat – települési önkormányzat a Helvécia és Mikrotérsege Szociális és Gyermekjóléti Feladatellátó Társulás keretében
- Tanyagondnoki szolgálat – települési önkormányzat
- Temető-üzemeltetés – települési önkormányzat

Energiagazdálkodás

Az önkormányzati intézmények energiafogyasztásának csökkentése érdekében több önkormányzati épület külső homlokzati hőszigetelésre és nyílászáró cseréjére került sor, továbbá 2015-ben napelemes rendszer került kiépítésre az óvoda és az idősek otthona tetőzetén.

Településüzemeltetési szolgáltatások

Orgovány Önkormányzata látja el az alábbi közszolgáltatásokat: köztemetők kialakítása és fenntartása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása.

A többi településüzemeltetési szolgáltatás (ivóvíz-szolgáltatás, szennyvízszolgáltatás, gázszolgáltatás, áramszolgáltatás, hulladékgazdálkodás, telefon-internet szolgáltatás, kéményseprő-ipari szolgáltatás, helyközi közlekedés) biztosítását az önkormányzat külső cégek bevonásával végzi.

1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata

Orgovány A Duna-Tisza közí síkvidék középtájban helyezkedik el, két kistáj találkozásánál: közigazgatási területének északi része a Kiskunsági-homokháthoz, déli fele a Bugaci homokháthoz tartozik.

Tájtörténet, tájhasználat

A futóhomokmozgás gyakorlatilag 3 fázisban ment végbe: legjelentősebb szakasza 27000-20000 év közé tehető (az utolsó eljegesedés, a würmkora), majd a holocén boreális/mogyoró fázisában, 9000-8000 éve volt egy jelentősebb. A harmadik homokmozgási periódus már antropogén eredetű volt, ekkor érte először jelentős emberi eredetű kár a tájat. A török időkben a lakosság elvándorlása, a felbomló településhálózat a szántóföldi művelés

jelentőségének csökkenését eredményezte. Viszont ekkoriban élte virágkorát a szarvasmarhatartás, ami a legelőterületek növelésével járt együtt. Ez azonban erdőégetéseket, irtásokat eredményezett, így a sérülékeny, intenzíven igénybe vett homoki legelők talaján ismét kezdetét vette a futóhomokmozgás. Ez a harmadik homokmozgási periódus főleg a terület nyugati és déli részeit érintette, valamint kialakultak a szoloncsák (a talaj felső szintjében sós) szikesek is. A futóhomokmozgás részben még ma is tart, pl. a fülöpházi buckavidéken. Tehát a homokos-löszös üledékösszetű tájon mintegy 400-500 éve már elindultak elsivatagosodási folyamatok. A futóhomok megkötését a XIX. században a tájidegen akácok, a XX. században feketefenyő telepítésével próbálták megoldani, illetve a homoki szőlőtelepítésekkel, amelyeknek a hegyvidéki filoxéravész (XIX. sz. vége) csak újabb lendületet adott.

A 19. század közepétől a vízrendezések mélyen megváltoztatták a terület vízviszonyait. Miközben a tájformálódásban meghatározó szerepet betöltő folyóvízi tevékenység a korábbi töredékére szorult vissza - gyökeresen megváltoztatva a természetes élővilág létfeltételeit - elődeink kiterjesztették a gazdálkodás színterét a vízmentesített területekre (s ezáltal „megteremtették” egy új veszély, a belvíz természeti alapjait is). A nagyüzemi gazdálkodás folyamán az eltűnt földkonszolidáció miatt a táj homogenizálódott, a tájalkotó elemek (buckás felszín kiegyengetése) csökkenése miatt a táj elszegényedett, a biológiai diverzitás csökkent. Ma a jobb minőségű talajokon uralkodó a szántóföldi területhasznosítás. A megkötött futóhomokon szőlő- és gyümölcsültetvények találhatók.

Jelenleg egy gyökeresen átalakított tájon élünk ma, ezért fontos – ahol még megtalálható - a már csak mozaikosan előforduló természeti értékeink megőrzése. Napjainkban a táj gyors átalakulása zajlik. A szárazodás, a talajvízszint tartós csökkenése, és az intenzív erdősítések az élővilág elszegényedését vonja maga után, és hatással vannak a lakosság megélhetésére, és hosszabb távon az emberek egészségügyi állapotára is. A kihívások megoldásként a Homokhátságon két fő alkalmazkodási folyamat indult el az elmúlt évtized során a térség népességmegtartó erejének fenntartását, a térségre jellemző tanyás berendezkedés megújítását és az itt élők életminőségének javítását tűzve ki célul:

Orgovány közigazgatási területének nagyobb része valamiféle természetvédelmi oltalom alatt áll. Térségének északi és déli környezete jórészt megőrizte az eredeti természeti táj jellegét, amelynek védett és fokozottan védett állat-és növényfajnak nyújt élőhelyet. A térségében többféle védettségi kategória megtalálható, amelyek elhelyezkedését a *Természetvédelmi érintettségű területek a KNP Igazgatóság adatszolgáltatása szerint* – lap ábrázolja. Az itt található területi természetvédelmi védettségek a következők:

- *nemzeti parki terület:* A Kiskunsági Nemzeti Park „Orgoványi rétek” egységébe tartozik térségének jelentős nagyságú északi része, „Bugac” egységéhez a déli határterülete. Az Ágasegyháza és Orgovány között elterülő, mocsarakkal, láprétekkel, nedves kaszálókkal, szikesekkel és homokbuckákkal tarkított táj 1976 óta védett, mint tájvédelmi körzet, 1990-től a Kiskunsági Nemzeti Park törzsterülete. Az Orgoványi rétek területe két nagy egységre osztható. Keleti részén az Ágasegyházi- és Orgoványi rétek élővilágát az időszakos vízhatások határozzák meg. A mocsarakhoz, üde rétekhez nyugat felől festői szépségű homokbuckavidék csatlakozik. A Duna-Tisza közti Hátság közepén terül el a nemzeti park legnagyobb területe, Bugac, melyből cca 1200 ha tartozik Orgovány igazgatási területéhez. Egymást váltják a szélbarázdák és az éles gerincű meredek homokbuckák. A buckasorokat ÉK felől a bugaci puszta szegélyezi. Azonban puszta sem teljesen sík, a széles, lapos szélbarázdákban mocsarak, nádasok, szikes tavak alakultak ki. Mára a pusztának csak kb. 1/10-e maradt meg természetközeli állapotában. Erdősítések és szántók csökkentették a pusztát, a csatornázások és a csapadékhiány miatt eltűntek a szikes tavak, kiszáradtak a buckaközi

semlyékek és lápok is. A telepített fenyvesek, akácok és nyarasok megkötötték a homokot, de el is pusztították az eredeti növénytakaró jelentős részét.

A nemzeti parki területek nagyrészt megegyeznek a **tájképvédelmi övezetbe** is besorolt térséggel.

- *Natura 2000 területek:* az Ágasegyházi – Orgoványi rétek és a Bócsa- Bugaci homokpuszta (területük megközelítőleg a nemzeti parki védelem alatti területet fedi le) a kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek közé soroltak, az európai jelentőségű természetes élőhelyek védelmét szolgálják.
- *ex lege* /a törvény ereje általi/ védelemmel érintett láp (az északkeleti határrészben) és szikes tavak (Izsák irányában lévő Csárdaszék és Jakabszállás irányában fekvő szikes tó) található, és két kunhalom.
- az *országos ökológiai hálózat részét képező területek* is képviselik magukat: a magterülethez és a folytonos folyosóhoz a nemzeti parki védelem alatt álló térségek, és az azokhoz területileg kapcsolódó természeti területek soroltak. Az ökológiai folyosó területsávja építési tilalom alá esik.

1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

A település belterületén a növényzettel fedett, biológiailag aktív területe a zöldfelület. Ezek részei az elsődlegesen termelési célú zöldfelületek (erdők, mezővédő erdősávok, gyepfelületek, szőlők, gyümölcsösök), és a kondicionáló célú zöldfelületek (közjóléti hatásokkal rendelkező zöldfelületi elemek), melyek ökológiai, rekreációs, és településszerkezeti, esztétikai szereppel bírnak. Ide tartoznak a települési zöldterületek (közterületek, fasorok) és korlátozott közhasználatú zöldfelületek (temető, sportterület). Ezek az elemek zöldfelületi rendszert alkotnak.

Területfelhasználási felosztás szerint zöldterületre, vízgazdálkodási – és különleges területre oszthatók, melyekre sajátos jogszabályi előírások vonatkoznak (HÉSZ). A zöldterületek, a zöldfelületi rendszer kiemelt tagjai csak közterületek lehetnek. A belterületen elszórtan, szigetszerűen helyezkednek el a különböző zöldfelületi elemek, amelyet az utcák zöldsávjai, fasorok tudják összefűzni, ezáltal komplex rendszerré alakítani, ezáltal ökológiai, környezetvédelmi, tájképi hatását megnövelni. A zöldfelületi rendszer élő elemek összessége, a növényzet nagy levéltömegéből adódó jelentős asszimiláló, párologtató képességük következtében sajátos szerepet játszanak a település környezeti viszonyainak, az életminőség javításának alakításában.

1.14. Az épített környezet vizsgálata

A XX. század elejétől fokozatosan kiépülő, szervesen fejlődő belterület központját az utak találkozásában lévő központi park jelöli ki.

Itt található a nagyközség meghatározó közintézményei, élén a református templommal, amelyek méretüknél fogva is kiemelkednek a lakóházak sorából.

A lakóterületi osztások innen indulnak, előbb a kistelkes, utcafrontos beépítésű lakótömbök az Izsáki út déli oldalán, majd attól északra. A kisvasúton túli beépítés lazább, nagytelkes, átmenetet képezve a külterületi tanyás beépítés felé.

Lakóházak beépítés, mint meghatározó belterületi területfelhasználás sajátosságait az adott kor építészeti igényeinek megfelelő épületek sora határozza meg.

Az épített környezet értékei

Országos műemlék

	Megnevezés	Helyrajzi szám
1.	Művelődési Ház	589

Helyi védelem alatt álló épület, művi érték

	Megnevezés	Helyrajzi szám
1.	Református templom	795
	Római katolikus templom	55
	Temetői kápolna	387
	Kápolna dűlői iskola	03/25
	Kargalai iskola	087/12
	Eszes major	0169/1-3
	P. Kovács tanya	0159/5
	Egykori kocsmá (Petőfi ház)	789

1.15. Közlekedés

A település egyszerű településszerkezetű. Az e-UT 02.01.41 számú útügyi előírás alapján a településrész „B” települési osztályba tartozik.

A település közúti közlekedési szempontból jól megközelíthető. A településen áthaladó országos közutak: 5302. j. Izsák – Orgovány – Jakabszállás – Kiskunfélegyháza összekötő út, mely Jakabszállás területén egy szakaszon az 54. sz. főúttal közös nyomvonalon halad. Az 5303. j. Kecskemét – Helvécia – Orgovány – Kaskantyú összekötő út, mely egy szakaszon Orgovány területén közös nyomvonalon halad az 5302. j. összekötő úttal. Az 5303. j. összekötő út Orgovány területén északra Kecskemét felé haladó szakasza földút, az Orgovány területén délen levő szakasza nagyobb részben burkolt, de Kaskantyú felé haladó további szakasza szintén földút. Az 54. sz. főút az igazgatási terület keleti szakaszán, közvetlenül a külterület mellett halad el. Az M5 autópálya Jakabszálláson keresztül 28 km távolságban van.

A településre jellemző az összekötő út vonalához igazodó elhelyezkedés. A belső kiszolgálóút hálózat hosszanti tengelye az országos mellékútra merőlegesen helyezkedik el.

1.16. Közművesítés

A település vízellátása (közműves vízellátás)

Orgovány nagyközség önálló vízművel rendelkezik. A település belterületének vízellátása a helyi vízbázis fúrt kútjairól történik.

A vízmű éves lekötött vízigénye: 100.000 m³/év

A vízmű (technológia) mértékadó kapacitása: 667 m³/nap; 33 m³/óra

A 2017-ben termelt vízmennyiség: 96.682 m³/év

Az orgoványi vízbázist 2 db kút alkotja, mely a vízmű 0443/1 hrsz.-ú ingatlanán találhatóak, melyek közül normál esetben a 2. sz. kút által termelt vízmennyiség elegendő a vízszolgáltatás biztosításához, de szükség esetén az 1. sz. vízműkút is üzemeltethető.

Szennyvízelvezetés és szennyvíztisztítás

A településen kiépített szennyvízcsatorna hálózat üzemel, melyen keresztül az Ágasegyházával és Iszákkal közös szennyvíztisztító telepre kerül elvezetésre a szennyvíz. A szennyvíztisztító telep Ágasegyháza, Iszák és Orgovány szennyvizeit fogadja.

Energiaellátás

Orgovány energiaellátása jelenleg a villamos energiára és a földgázra épül. A fosszilis energiahordozók közül a földgáz felhasználás a leginkább meghatározó, a kilencvenes években a belterületen kiépült a vezetékes gázhálózat. Közel egy évtizeddel ezelőtt azonban a földgáz árának jelentős emelkedése miatt számottevő arányban tértek vissza a lakóházakban a vegyes tüzelésre.

Orgovány nagyközség belterületének **földgázellátását** a belterületre K – ről érkező kiépített 6 bar nyomású nagyközép-nyomású gázvezetékéről biztosítják.

A belterületi lakó- és gazdasági területeket ellátó nyomásszabályzóhoz K – ről Jakabszállás közigazgatási területe felől, az 5302 jelű közút mellett és közelében érkezik, mely egy major, valamint az Orgoványi Gazdák Szövetkezete szőlőfeldolgozó üzemének az ellátását biztosító vezeték leágazását követően halad tovább a belterület irányába ugyancsak a közút mentén és közelében mezőgazdasági területek szélén, mely vezeték kizárólag Orgoványt látja el. Mindegyik nagyközép-nyomású gázvezeték 6 bar nyomású (az e-közmű rendszer adatai szerint).

A nagyközség **villamos energia ellátása** a közép- és kisfeszültségű, illetve kisfeszültségű hálózatokon keresztül biztosított.

A nagyközség villamos energia ellátása több oldalról (ÉNy – ről Iszák és DK – ről Bugacpusztaháza irányából) biztosított. A település ellátását a belterületre D – i és É – i irányból bekötő 20 kV-s elektromos légvezeték hálózatok biztosítják.

A belterületre bekötő 20 kV-s hálózatokról leágazva épültek a belterületi – általában – oszloptranzformátorok, ahonnan 0,4 kV-s kisfeszültségű – általában – légvezeték hálózatok épültek.

1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés)

Levegővédelem

Orgovány település közigazgatási területén a levegőterheltségi szint – 4/2011. (I. 14.) VM rendelet 1. mellékletében meghatározott – egészségügyi határértékei az irányadók az ökológiai rendszerek védelmében meghatározott területek kivételével, ahol ezen rendelet 4. mellékletében szereplő az ökológiai rendszerek védelmében meghatározott kritikus levegőterheltségi szinteket kell alkalmazni.

A település közigazgatási területét érinti a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság területén található Orgoványi rétek és Bugac nemzeti parki terület egység, ex-lege védett szikes tavak és lápok, illetve NATURA 2000 védettségű természetvédelmi területek, valamint természeti területek, továbbá az országos ökológiai hálózat övezetébe tartozó mag- és folyosó területek – a természet- és tájvédelmi munkarészben részletezettek szerint –, melyek esetében releváns lehet az ökológiai rendszerek védelmében meghatározott kritikus levegőterheltségi szint.

Zajforrások és a zajterhelés vizsgálata:

A belterületi lakóterületekbe ékelődve, valamint a lakóterületek melletti és közeli gazdasági területeken található egyes üzemek tevékenységük során számottevő zajkibocsátással járnak, azonban határérték feletti zajkibocsátással üzemelésük során valószínűsíthetően nem kell számolni.

A közúti forgalomból adódó levegő- és zajterhelés a település térségében nem jelentős,

Hulladékkezelés és -elhelyezés

Orgovány közigazgatási területén keletkező települési (kommunális) szilárd hulladékok mennyisége átlagosan 1400 m³/év (280 t/év). A hulladék térfogata évről évre kismértékben növekszik, míg a súlya nem változik.

Orgovány közigazgatási területén keletkező települési (kommunális) szilárd hulladékok az izsáki regionális rendezett szilárd hulladéklerakóra kerülnek 2003 év (azaz a lerakó bezárása) óta. A hulladékok szállítását az Ökovíz Nonprofit Kft. (6070 Izsák, Vadas dűlő 0394/6 hrsz.) végzi közszolgáltatás keretében.

A néhány mezőgazdasági üzem ellenére, illetve a csökkenő állatlétszám miatt a mezőgazdasági hulladékok mennyisége nem jelentős a területen.

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

Orgovány mező- és erdőgazdasági jellegű település. Mezőgazdasági területei jellemzően természetes gyepek vagy homoktalajok. A homokhátsági vízszintcsökkenés tovább csökkenti a mezőgazdaság jövedelemtermelő-képességét. A homoktalajok további erdősítése várható. Térszerkezeti, földrajzi helyzetéből adódóan körzetközpontjával: Kecskeméttel való kapcsolata tovább javítható.

Belterülete szabályos mérnöki osztású, ahol a teljes a teljes közművesítés megvalósult.

A hasonló helyzetű és adottságú településeknél élhetőbb, rendezettebb a település.

Természeti adottságaira építve idegenforgalmi szerepköre tovább növelhető.

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1. A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

Orgovány élhető, népességét megtartó, fejlődni képes település, amely otthonos, biztonságos lakóhelyi környezetet és bővülő megélhetési lehetőségeket biztosít polgárai számára. Az itt élők kötődnek a településhez és aktívan tesznek is a település fejlődésért. A munkalehetőségek és a magasabb szintű szolgáltatások biztosítása tekintetében Orgovány tudatosan épít Kecskemét közelségére, ugyanakkor a helyi természeti környezet változatos értékei révén sikeresen „meg is szólítja” a város pihenésre, rekreációra vágyó lakosságát.